

Književna poročila.

Anton Klodič-Sabladoski, Livško jezero. Epska pesem. Na svetlo dal v kom. zalogi Nar. tiskarne v Gorici Maks Klodič-Sabladoski. 1912. V. 8°. 142 str. Cena broš. 2 K, po pošti 10 v. več.

Vohuniti za genezo tega dela se ne obrestuje: bajka o hudiču, ki je zgradil most in zahteval zato prvo živo bitje, idoče čezenj, — zviti Čedadci pa zatoče hleb kruha in spustijo za njim sestradanega psa — bi bila lahko našla skromen kotic v Gabrščekovi zbirki soških pripovedk. Nič drugače ni s pravljico o livškem gradu, sicer jako hvaležno snovjo. „Če ne izgubodeš potrpenja, ko bom pravil, točen dadem ti odgovor“, ljubi bravec in še ljubša bravka, o vsebini eposa, čigar dejanje se zamotava in razpleta v slovenski Benečiji za časa križarskih vojsk. Uzurpiram obenem pravico, emajlirati naslednje vrstice z eposovimi besedami:

V tistim času je vzorpoljano med Kolkom ino Matajurjem krila jezerina; iz nje je kipel v znatnej visosti osredok, kder je gospodoval vitez Srečko. Njega brumna hči Vida, vzordeklina lepša divne vile, grede pravkar z otcem, poslovivši se od majke, v čedajski samostan na višo izobrazbo; s potoma jo, prišedšo vsled Belčeve splašbe v smertno opasnost, reši vzormladenec vitez Cvetek, postavši slučajno poleg, ves vdolben v misli. Po nekaj letih življenja deklina z nova ugleda mladca, zaljubita se drug v družega, ino koncev koncev jo je njegov gled s pomágo lovca Topolovca obretel (našel). Sada ponameri po kratici svoje stope v grad na snubo ino vnišči izreče prosbo za njezino roko. Otec tedà v majke pričo daje svoje slóvo, no počakata naj tri leta, dokič se deklina nekoliko razvije . . . Kraj Soče stanujoči, užasni, moroželjni klativitez Botenštajn, izvedevši za Vidino lepoto, sklene ugrabiti jo na vsak način. Zaslutivši o teh černih namerah, se vitez Srečko zmeni z mladoženjo Cvetkom, da se hčejo braniti hrabrim srcem neznabožca, ako jim ide ob jih živôt. Med gromotreskom razdere šestorica roparjevih možev lopatami in topori sip, tako da jezerina odteče ino približavši se po kopnem pripieza razbojnik do grajskega pojasa, kar ga Cvetkova verenica ubije s skalo; ostali vrugi pa ranjeni pocepajo v mužo in blato. Zdaj prihiti brhki zaročenec s svojimi momci in vsi ga sláve kot rešitelja (?!). Po zvijačni razrušbi razbojnikovega gnezda postavita srečni ženih ino lepa novica v osušeni jezerinski votlini, slični livku, novo hišo in cerkev . . .

Starodavna je torej snov in to bi bil lahko njen čar, ko bi ne bil starodaven tudi jezik, kakor se da približno spoznati iz gornjih podatkov. Kritik, ki je iz umljivih nagibov pohvalil pesnitev — podpisal se je le s šiframi — si je bil v svesti znanega gesla: Namen posvečuje sredstva. Ko bi bil avtor obelodanil svojo reč pravočasno, bi bil našel gotovo spodobni odziv, danes pa, žal, čitateljsko pokoljenje tega umotvora že povečuje plodnost domače prsti. Epos je pisan „Enim morda na zabavo, drugim morda v premišljavo“. Prvi so nedorasle institutke, ki jih še ščiti c. kr. zvitorepec §, seveda če bodo razumele čudno vseslovansko narečje; drugi bodo postarni filologi. Tertium non datur, non datur. Res, epos ne spada med lepo slovstvo, kvečemu v vzgojeslovje predpotopne šole. Kakor da smo butoglavi šolarčki, nas pesnik duši s kilometrskim popisovanjem Carigrada in pri-

veskov. Poleg vsega tega moram priznati, da me je po končanem štivu obšlo prijetno čustvo: ali vpliva tajinstveni „ôd“ pisateljve dobre volje ali je to zaslužen počitek po naporu?

Pred slednjim spevom stoji kot preludij lirski partija, večinoma gibčna v ritmu in semtertje vznešena, po navadi pa nabasana z dolgovezniimi moralnimi nauki, ki vam trepanirajo čepinjo pri polni zavesti; ostali večji narodi nazivajo take reči „žage“. Mestoma se spotaknete ob banalne izreke, ob katerih se spomnite, da je Platen iznašel izraz: bodenlose Platiitüden. Najbolj zanimiv je bržkone tolovajski napad na Livek, le da stoje motivacije ko svetopisemski malik na slabih lončenih nogah.

Glede jezikovnih novotarij je jasno, da s hvalo sprejmemo, kar je pristnega, slikovitega; toda pri nepotrebnih navlaki samovoljnih tvorb in številnih izposojenk — bonsoir! Prečesto smo siljeni misliti na Koseskega udrihbo ali Valjavčevo cvilbo in krulbo; razumevanje otežkočuje latinska raba veznika in-in, trije medsebojno odvisni genetivi zapored so neizbrisen stilistični madež; potem mrgoli po Livškem jezeru vse preveč „vši“-participov itd. Prekoračenje (enjambement) sicer ni nedopustno, takisto nastopa tu pri sorodnih vokalih čisto po španskem receptu siniceza, vendar ne dosledno. Večina teh pojavov, kakor tudi mašila, grede na rovaš osmerca, ki je težko izvedljiv v jezikih s prevesno dolgimi besedami. Melodiki stila na silen kvar je kopičenje enklitik, zlasti proti koncu, na pr.: Bil zbežal bi, ko bi ga ne | Bil prijel za uzdo naglo. Redkejši so taki-le polnokrvni verzi:

Čuk neumni! Na visoki
Drog obešen, boš glasove
Kakor sraka v zrak zaganjal,
Pa z nogama svet pozdravljal.

Toda dovolj! Nerad sem zapisal te misli, saj mi je vsak dan pričakovati, da mi kdo zalučí v lice ono strašno besedo, ki je padla pred davnim časom v deveti deželi na mladega ocenjevalca, ker je slučajno pred smrtjo starejšega poeta nekoliko strožje razložil svoje mnenje. Edina želja mi je na srcu, da avtor, vse časti vreden gospod in [baje] velezaslužen šolnik, ne prebere te algarade, pač pa da jo upoštevajo mlade sile, ki odlašajo svoje umetnine na prezrelo dobo, ko bo ognjenik že ugasnil.

Ant. Debeljak.

Guy de Maupassant, Lepi striček. Bel-ami. Prevel Oton Župančič. Ljubljana 1912. Narodna založba. 8°. 526 str. Broš. 3 K 50 v, vez. 4 K 70 v, s pošto 30 v več.

Ko je izhajal „Lepi striček“ v listku „Slovenskega Naroda“, je našel mnogo zvestih čitateljev, ki so vsakikrat radovedno čakali nadaljevanja; kajti čudovita življenska zgodba Georgesu Duroyja, prepletena z raznimi pikantnimi dogodljaji, je pripovedovana s tako živimi barvami, kakor pač to razume mojster francoske novele, Guy de Maupassant. Naši moralisti so se zgražali nad takimi velikomestnimi škandali, rdečica jih je zalila, ko so našli lepo Madalêno v kritičnem položaju z ministrom Laroche-Mathieujem in niti zapazili niso žgoče satire, namenjene propali aristokraciji. — Župančičev prevod lahko štejemo med najboljše, ki smo jih dobili v zadnjih letih.

J. Poljanec.

Abditus, Socialni problemi. Eseji. V Ljubljani 1912. Založil L. Schwentner. V. 8°, 234 str. Cena broš. 3 K 60 v, vez. 4 K 60 v.

Znani socialistični pisatelj Abditus, ki se je poskušal tudi na polju beletrije, nam je podal petnajst esejev o perečem socialnem vprašanju. Knjigo je razdelil v